

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11.04.1974, sp. zn. Tzv 12/74, ECLI:CZ:NS:1974:TZV.12.1974.1

Číslo: 54/1974

Právní věta: Znak soustavně uvedený v § 284 odst. 2 tr. zák. předpokládá jen takové opakované svémocné vzdalování, které svědčí o sklonu pachatele k zatvrzelému nerespektování pravidel vojenské kázně, projevujícím se v pravidelném páchání svémocných vzdalování v určitých kratších časových údobích. Podmínkou pro uznání pachatele vinným trestným činem podle § 284 odst. 2 tr. zák., je alespoň třetí svémocné vzdálení, přičemž třeba vycházet z toho, že mezi nimi nemá být delší časové období. Za delší časové období lze považovat již dobu přesahující tři měsíce.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 11.04.1974

Spisová značka: Tzv 12/74

Číslo rozhodnutí: 54

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Svémocné odloučení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 284 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 54/1974 sb. rozh.

Znak „soustavně“ uvedený v § 284 odst. 2 tr. zák. předpokládá jen takové opakované svémocné vzdalování, které svědčí o sklonu pachatele k zatvrzelému nerespektování pravidel vojenské kázně, projevujícím se v pravidelném páchání svémocných vzdalování v určitých kratších časových údobích.

Podmínkou pro uznání pachatele vinným trestným činem podle § 284 odst. 2 tr. zák., je alespoň třetí svémocné vzdálení, přičemž třeba vycházet z toho, že mezi nimi nemá být delší časové období. Za delší časové období lze považovat již dobu přesahující tři měsíce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR z 11. 4. 1974 sp. zn. [Tzv 12/74.](#))

Z odůvodnění:

Rozsudkem vojenského obvodového soudu byl voj. P. uznán vinným trestným činem svémocného odloučení podle § 284 odst. 2 tr. zák., protože se svémocně vzdálil od své jednotky dne 5. 1., 13. 1., 14. 2., 25. 2. 1973 a ač byl za to vždy kázeňsky potrestán, dne 8. 6. 1973 se opět vrátil opožděně z

vycházky o 6 hodin, dne 10. 6. 1973 se opět svémocně vzdálil na dobu pěti hodin a dne

12. 6. 1973 se vrátil opožděně ke své jednotce z vojenské nemocnice asi o dvě hodiny. Za to byl odsouzen podle § 284 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 písm. a) tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu dvou roků.

Na základě odvolání vojenského obvodového prokurátora zrušil vyšší vojenský soud napadený rozsudek ve výroku, jímž byl vyměřený trest odnětí svobody podmíněně odložen a obviněnému uložen trest odnětí svobody ve výši 6 měsíců nepodmíněně, přičemž pro výkon tohoto trestu byl obviněný ve smyslu § 39a odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. zařazen do I. nápravně výchovné skupiny nápravně výchovného ústavu MS.

Proti rozsudku vojenského obvodového soudu ve spojení s rozsudkem vyššího vojenského soudu podal generální prokurátor ČSSR ve prospěch obžalovaného stížnost pro porušení zákona, ve které vytýká vojenskému obvodovému soudu, že při rozhodování o vině nepostupoval tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, zejména nevezal v úvahu, že mezi svémocnými vzdálenými z ledna a února 1973 a svémocnými vzdálenými z června 1973, uplynula doba delší než 3 měsíce a že tím byla soustavnost svémocného vzdalování přerušena. Kromě toho nezjistil, pokud jde o poslední fakt svémocného odloučení ze dne 12. 6. 1973, důležité okolnosti potřebné pro rozhodnutí o vině.

Nejvyšší soud ČSSR přezkoumal ve smyslu § 267 odst. 1 tr. ř. napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které mu předcházelo, a zjistil, že zákon porušen byl.

Podle § 2 odst. 5 tr. ř. postupují orgány činné v trestním řízení tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci a při svém rozhodování z něho vycházejí. Objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti, které svědčí v jeho prospěch a provádějí v obou směrech důkazy, nevyčkávajíce návrhu stran.

Vojenský obvodový prokurátor stejně jako vojenský obvodový soud a vyšší vojenský soud toto ustanovení důsledně nerespektovaly. Především pokud jde o poslední fakt svémocného vzdalování ze dne 12. 6. 1973, nezjistily orgány trestního řízení důležité okolnosti zejména, kdo měl právo zapisovat vojáky žádající lékařské ošetření do „knihy nemocných“ a rozhodnout o jejich odeslání na vyšetření do vojenské nemocnice. Není jasno, zda důstojník, o němž obviněný vypovídal, skutečně o jeho odchodu věděl, popř. byl oprávněn dát k odchodu souhlas a skutečně takový souhlas dal, a konečně, jaký byl rozsah oprávnění zdravotního instruktora roty, zda tento voják za včasný návrat skupiny, v níž byl obviněný, odpovídal, případně měl právo dát souhlas k tomu, aby se obviněný naobědval v restauraci. Bez těchto zjištění nebylo možno rozhodnout o tom, zda lze jednání voj. P. z 12. 6. 1973 považovat za svémocné vzdálení. Jestliže bylo u soudu rozhodováno bez těchto zjištění, došlo k porušení zákona ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř.

Při právním posouzení svémocného odloučení ve smyslu § 284 odst. 2 tr. zák., třeba vzít v úvahu, že tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo se soustavně svémocně vzdaluje. Za svémocné vzdálení ve smyslu § 295 písm. a), b) tr. zák. se považuje vzdálení vojáka bez dovolení od svého útvaru, z místa služebního přidělení, nepřihlášení vojáka v místě služebního přidělení, kam byl odeslán, nebo uplynutím doby odůvodněné nepřítomnosti při služební cestě, dovolené nebo přeložení. Podstata svémocného vzdalování spočívá v tom, že pachatel se bez dovolení vymyká dosahu velitelských orgánů. Doba svémocného vzdálení je jedním z kritérií společenské nebezpečnosti činu, která je také ovlivněna vlastnostmi pachatele. Velmi důležitými hledisky jsou i motivy činu a stav kázně u jednotky. Svémocné odloučení je trestným činem úmyslným a nelze do něho zahrnout případy, kdy voják se jednání dopustil z nedbalosti. Tato skutečnost je zvláště významná při posouzení soustavného svémocného vzdalování, kdy u každého faktu se vyžaduje úmyslné zavinění.

Naplnění znaku „soustavnosti“ svémocného vzdalování má důležitý význam při posuzování základní otázky, zda vůbec byl spáchán trestný čin. V podstatě jde o případy, v nichž obviněný se dopouští kratšího svémocného vzdálení od jednotky, nepřesahujícího dvacet čtyři hodin, přičemž v souvislosti s předchozí obdobnou nekázní je toto jednání posouzeno jako soustavné svémocné vzdalování. Počet svémocných vzdálení a jejich časové rozmezí jsou významným, avšak nikoliv jediným hlediskem. Znak soustavnosti musí totiž soud hodnotit s přihlédnutím k celkovému chování obviněného, zejména též k době od posledního svémocného vzdálení tak, aby bylo možno odpovědně posoudit, zda svémocné vzdálení, kterého se obviněný dopustil, je projevem jeho sklonu k soustavnému vzdalování, nebo zda jde u něho jen o občasnou nekázeň. Znak „soustavně“ předpokládá jen takové opakované vzdalování, které svědčí o sklonu pachatele k zatvrzelému nerespektování pravidel vojenské kázně, projevujícím se v pravidelném páchání svémocných vzdalování v určitých kratších časových údobích.

Podmínkou pro soustavné svémocné vzdálení je aspoň třetí svémocné vzdálení, přičemž třeba vycházet z toho, že mezi nimi nemá být delší časové období. Za delší časové období lze považovat již dobu přesahující tři měsíce. Tuto dobu nutno hodnotit vždy též s ohledem na spáchané jednotlivé skutky.

S ohledem na uvedené, dospěl Nejvyšší soud ČSSR k závěru, že soudy rozhodly bez přesných údajů o předchozích nedovolených vzdáleních a ve svých rozhodnutích nezachytily vyčerpávajícím způsobem jednotlivé případy. Již soud prvního stupně nesprávně pro posouzení soustavného svémocného vzdálení hodnotil i vzdálení, kterých se obviněný dopustil od 5. 1. do 25. 1973, ačkoliv k dalšímu svémocnému vzdálení došlo 8. 6. 1973. S ohledem na časový odstup jednotlivých svémocných vzdálení nelze přesvědčivě dovodit znak soustavnosti. Vzhledem k nedostatkům ve zjištění, zda se obviněný svémocně vzdaloval též dne 12. 6. 1973, zbývala by pro posouzení jednání obviněného při právní kvalifikaci podle § 284 odst. 2 tr. zák. svémocná odloučení ze dne 8. 6. 1973 a 10. 6. 1973, která však nepřesáhla dobu 24 hodin. Z uvedeného potom vyplývá, že nepůjde-li dne 12. 6. o úmyslné svémocné odloučení, nelze jednání obviněného kvalifikovat jako trestný čin svémocného odloučení podle § 284 odst. 2 tr. zák. a šlo by pouze o kázeňský přestupek.

Protože nedostatky ve vyšetření předmětné trestní věci byly známy již v době podání obžaloby, měl vojenský obvodový soud věc vrátit prokurátorovi k došetření. Jestliže na základě neúplného skutkového zjištění rozhodl a s jeho rozhodnutím se ztotožnil vyšší vojenský soud, který byl jinak povinen ve smyslu § 254 tr. ř. přezkoumat zákonnost rozsudku a správnost postupu předcházejícího řízení a při pochybnostech o správnosti skutkových zjištění ve smyslu § 258 odst. 1 písm. c) tr. ř. rozhodnutí zrušit, Nejvyšší soud ČSSR v souladu s názorem generálního prokurátora ČSSR vyslovil, že došlo k porušení zákona v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., napadená rozhodnutí zrušil a vojenskému obvodovému prokurátorovi věc vrátil na došetření. Upozornil, že teprve po provedeném došetření, bude-li prokázáno i úmyslné svémocné vzdálení ze dne 12. 6. 1973, bylo by možno uvažovat o právní kvalifikaci podle § 284 odst. 2 tr. zák.